

ז. [רמב"ם] יונה נכנסה כע, ה' ד"ה שאין, בשם פירוש רבינו חננאל והערך [עך] [מן] והטור [קמו, א] 'הרשב"א [שם מה, ז ד"ה] נמלך]:
 !. רמב"ם צפיק ג' מהלכות נכרות [הגלה] ט]:

עטרת זקנים

[ד] פת הבאה בו אלא אם כן יש בהם הרבה תבלין או דבש בו. וירא שמים יוצא ידי כולם, ולא יאכל אותן אלא בתוך הסעודה (עמק הברכה נרות הסניף כלל ז סימן ט):

הגהות והערות

[ד] רש"י נכרות מה, ז ד"ה פת הבאה נכסין כחז להדיא שגלושה עם תבלין, ועיין לקמן גט"ו סוף ס"ק כ, וזהו ע"כ:

[ה] כ"ה דפ"ח. הלכותי שרד ויד אפרים הגיהו "מעט דבש ל"ו, וכ"ה נמלכות פראג תקמ"ה. המקור חיים והגיונות משמשן חיקו "מעט דבש נכרעה מיס":

[ו] ע"פ הטעם צ"י, וכן חיקו יד אפרים, הלכותי שרד והשמן המאור:

[ז] תוקן דפ"ח על פי טעם, חסם סופר, לנטיש שרד, ש"פ ושמך המאור:

[ח] דפ"ח כחז "וניל" שאם אינו העיסה" נדפסו "אמ"ד כחז "שם אינו חולב העיסה" והושמע מינה - וניל. ועיין חיקן המחמיר מרדכי ס"ק יג "ואם אינו חולב", וכ"כ יד אפרים ומתנות השקל, והמקור חיים חיקן "וניל" שאם אינו חולב העיסה". וכ"ה דפ"ח:

[ט] ועיין עוד בשו"ת הרא"ש כלל ז סימן יד, ונפירות הרא"ש על המשנה שם:

[י] ועיין עוד בשאל אברהם אבן יצחק:

[יא] תוקן דפ"ח על פי מחה"ש ולנטיש שרד. וכשזירי לקט וזהו ג"כ אלוהי כחז לנרין להוסף "ומשמע":

נמלך לאכול עוד כשיעור קציעות, נרין לטול ולנרך המולח: פו יש מפרשים פת שעשוי במין כיסים בו. ואל"ג דמולחא עיקר ואין מכווין לאכול העיסה, (ב) מכל מקום (אין) [מין] [דגן] חשוב, ולכן מנרך צורא מיני מזונות, כמו שכתב "סימן ר"ח סעיף (כ"ג) [צ' ג'"] [ש"ה שער

האומיות סה, ז כלל ז אות ו). ונראה [ז] העיסה רק הפירות שפניס, מנרך על הפירות, וכן שכתב סימן קע"ז סעיף א', ע"ש: פו שיערב בה דבש, קשה,

ההרמז"ס צעמנו פסק פרק ו' מחמת [ומנה הלכה ה] מנה שלשה זמי פירות יוצא זה ידי חובתו בפסק, ובגמרא [נכרות לו, ז] משמע קצת דאם מקרי לחם [לענין מנה הוא הדין לענין המולח, וכן משמע ברמב"ם פרק ו' [שם] דין ז', עיין שם ובנכרות דף ל"ו [ע"ז]. עיין מה שכתבתי [ר"ש] 'סימן קל"ו. ועוד קשה, דל"כ יאכל בפסק ולא ינטרך לנרך נכרת המזון, ולא משמע כן "בסימן קפ"ח [סעיף ז וס"ק ט]. ואפשר לומר דהרמז"ס דוקא נקט כאן דבש שמן חלב דמנרך צורא מיני מזונות, דגם להרמז"ס אין יוצא זו ידי חובתו בפסק דהוי מנה עשירה, אבל בשאר מי פירות אין הכי נמי דמנרך המולח ונכרת המזון דלא מפקי להו מידי פת. ולפי זה יין הוא כדבש, כמו שכתב שם [הרמז"ס]. ועוד י"ל דהכא מיירי שאין זה מים כלל, שכתב [נכרות ג, ט] שלשה דבש (ב) או שיערב זה תבלין (וטוגנה) [ואפאה] [ט] שלשה כולה דבש, אבל התם מיירי שיש זה מעט מים כמו שכתב המגיד משנה שם [ד"ה מנה]. ו"ע על הרב צ"י [נשוע] שגינה לשון הרמז"ס פרק

(ו) יש מפרשים פת בו שממלאים בו. פירוט, שרש"י [ז] מפרש פת הבאה נכסין היינו מזל המילוי, כי העיסה עצמה נלושה זמים אלא שכלואהו צנוק"ר או דבש או אגוזים. ובכלל זה מה שעושין צפורים עיסה רחצה וכפולה וממלאין אותה בשומשמן. ואין חילוק בין מילוי צפירות או

נכשר ודגים, ועיין מה שכתבתי צסימן זה סעיף (י"ו) [ז'] [ס"ק כו. ויש אומרים הוא הרמז"ס [נכרות ג, ט] דסבירא ליה דכיסנין הוא מזל העיסה עצמה שנילושה דבש או תבלין. ונסתפק צ"י [קמו, א ד"ה ומה] אי נימא דוקא שנילושה נכרעה דבש והמיעוט מים, אבל אי הוה מיעוט דבש בטל לגבי רוב מים והוה פת גמור, או דילמא אפילו (ב) [על ידי תערובות מעט מים [כח] כל שניכר הנועם צעיסה מקרי כיסנין. וכחז זה נראה עיקר. וכחז [שם ד"ה ולענין] שלענין הלכה כיון דמידי דרנבן הוא, יש להקל (ב) [ז] [כ] דברי כולם, [וכן] [וצין] [כ] כיסים הממלאים אותם דבש ושקדים צין עיסה שעירבו זה מי פירות או תבלין יש להם דין כיסנין, עד כאן לשונו. ומו"ח ז"ל [נ"ח] שם ד"ה ומ"ש] הקשה על זה למה אמר שהיא קולה, הלא אם אינו מנרך נכרת הראוייה לה צין כך וצין כך היא חומרא משום שעובר על לא תשא. ולי נראה דלא קשה מידי, דודאי נכרת צורא מיני מזונות פוטר הכל אפילו עיסה, דהא זין, אלא שמפני חשיבות הפת קצעו עליו המולח ושלש נכרות, משום הכי כל שאין צרור לנו שיש שם חשיבות ואינו בכלל

פת הבאה בו אלא אם כן יש בהם הרבה תבלין או דבש בו. וירא שמים יוצא ידי כולם, ולא יאכל אותן אלא בתוך הסעודה (עמק הברכה נרות הסניף כלל ז סימן ט):

[ה] ע"פ הטעם צ"י, וכן חיקו יד אפרים, הלכותי שרד והשמן המאור:

[ו] ע"פ הטעם צ"י, וכן חיקו יד אפרים, הלכותי שרד והשמן המאור:

[ז] תוקן דפ"ח על פי טעם, חסם סופר, לנטיש שרד, ש"פ ושמך המאור:

[ח] דפ"ח כחז "וניל" שאם אינו העיסה" נדפסו "אמ"ד כחז "שם אינו חולב העיסה" והושמע מינה - וניל. ועיין חיקן המחמיר מרדכי ס"ק יג "ואם אינו חולב", וכ"כ יד אפרים ומתנות השקל, והמקור חיים חיקן "וניל" שאם אינו חולב העיסה". וכ"ה דפ"ח:

[ט] ועיין עוד בשו"ת הרא"ש כלל ז סימן יד, ונפירות הרא"ש על המשנה שם:

[י] ועיין עוד בשאל אברהם אבן יצחק:

[יא] תוקן דפ"ח על פי מחה"ש ולנטיש שרד. וכשזירי לקט וזהו ג"כ אלוהי כחז לנרין להוסף "ומשמע":

[יב] ועיין עוד בשאל אברהם אבן יצחק:

מחצית השקל

בה ר"ל שאר פירות חוץ מארבעה דברים הללו, כמו שכתב הרב המגיד שם: יין הווי כדבש כטו שכתב שם. ברמב"ם בהלכות חמץ: ועוד י"ל דהבא בו שכתב שלשה בו שלשה כו"ה בדבש בו משמע, כצ"ל: אבל התם מיירי, ר"ל [בפרק (ד) [ו] מהלכות חמץ שכתב הרמב"ם שלשה במי פירות דיוצא, מיירי שיש בה מעט המגיד שם, על כרחך בלאו הכי מיירי שיש בה מעט מים כמו שכתב הרב המגיד שם, דאם לא כן הלא אינו בא לידי חימוץ וקיימא לן דבמצה כזו אינו יוצא דכתיב [וברים ט, ג] לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל מצה ודרשינן [פסחים לה, א] דוקא מה שבא לידי חימוץ יוצא ידי מצה, וכיון שיש בו מעט מים באמת הוי לחם ומברכים עליו המוציא, ונתישב קושיא א' מדברי רמב"ם וש"ס דברכות הני"ל, אבל אכתי לא נתישב קושייתו מסימן קפ"ח כותן לתירוץ קמא ובין לתירוץ בתרא, כיון שכתב הר"ן דבשאר הימים מותר לאכול מצה עשירה א"כ לתירוץ קמא היינו דוקא עירב בה אחר מארבעה דברים ודחלב בו ועל זין מברך המוציא וברכת המזון, וכן לתירוץ ב' דאכל בלי תערובת מים ג"כ אין מברך המוציא וברכת המזון ואין אמרין לא סגי דלא אכיל פת. אבל באמת אין כוונת מ"א כהאי קושיא מסימן קפ"ח להקשות על הרמב"ם, דאפשר דהרמב"ם לא סבירא ליה כתירוץ הר"ן אלא סבירא ליה כדעת הפוסקים הא דאמרין בש"ס [נכרות מט, ב] יום טוב לא סגי דלא אכיל פת מיירי דוקא בבלי ראשון של פסח וליל ראשון של שבת, ולא קשה מידי. אלא דקושיית מ"א לדידן לתרוב בה דהעתיק פה דברי הרמב"ם לפי פירושו דבעירב בה דבש בו אינו מברך המוציא, ולקמן סימן קפ"ח משמע דסבירא ליה כהר"ן, וכמו שכתב מ"א בסימן קפ"ח [שם] דמשמע מרסחם בסימן קפ"ח סבירא ליה דכל ימי הפסח אם שכח יעלה ויבא צריך לחזור ולברך ברכת המזון, ובהו אחי שפיר תירוצ מ"א כיון דלהרמב"ם לא קשה מידי, ולדידן י"ל דלית לן האי כללא דכילי (המברכ"י) [הרמב"ם] דכל ראשון מברכים עליו המוציא וברכת המזון אינו יוצא ידי חובת מצה, ולדידן ג"כ אחי שפיר כיון דלא סבירא ליה כלל של הרמב"ם כנכזר לעיל, וכיון דאסיק מ"א דלא כהר"ן ב"י אלא דצריך לברך המוציא אף דעירב בו מי פירות אם לא שאין בו מים כלל. ולקמן סימן תע"א [ס"ק ה] העלה מ"א דאפילו אין בו אלא מעט שמן מיקרי מצה עשירה ואינו יוצא בה ליל ראשון, א"כ כל ימי הפסח יכול לאכול מצה עשירה דהיינו שיש בו מעט שמן ואפילו הכי צריך לברך המוציא וברכת המזון לדעת מ"א, מה שאין כן אי הווי אמרין כדעת הרב ב"י דאפילו עירב בו מעט שמן רק שניכר אינו מברך המוציא, שפיר קשיא דאי ניכר השמן בטעמו הלא אינו מברך המוציא וברכת המזון, ואי אכל מצה שאין בה שמן כ"כ אם מעט עד שאין ניכר בטעמו א"כ גם מצה עשירה לא מיקרי ויוצא בה ידי חובתו, דאם אין בו אלא מעט מודה מ"א בסימן תע"א דלא הוי מצה עשירה, ע"ש: וצ"ע על הרב ב"י ששינה לשון הרמב"ם. דהרמב"ם כתב שלשה, משמע כפירוש מ"א. והרב ב"י כתב עירב, והיינו כפי פירוש הרב ב"י בחיבורו, ופירושו הרב ב"י על כרחך ליתא, כמו שכתב מ"א: ודברי רמ"א עיקר. שכתב שכמעט הדבש ותבלין עיקר. אף על גב דברמ"א משמע דמכל

(ו) יש מפרשים פת כו'. עיין ט"ז. מה שמתרץ קושיית הב"ח, כעין זה כתב הפרישה (דרישה סוף אות א). והנה זה משום דמן התורה אין חייב בברכת המזון כי אם כדי שביעה ממש, היקילו בדרבנן. אבל לפי מה שכתב הלבוש בסימן קפ"ד סעיף ו' דכביצה מן התורה חייב (עיין מ"א סימן קפ"ד ס"ק י"א) צ"ע למה הקילו כאן בספק 'בעינין שאחרים קובעים דהיינו ג' או ד' ביצים, כמו שכתב אליה רבה [ס"ק] י"ז בשם ספר אור חדש [נוסח ברכת המוציא בהגה], יע"ש. ימיהו המוציא דרבנן הוה, כבסימן קס"ז במ"א [אשל אברהם אות] וי"ן וט"ו [ס"ק] י"ד. ועוד, אי נמי דין תורה מה לי המוציא או בורא מיני מזונות. אמר ההדיוט הכותב, יש לי בכאן הרהורי דברים 'הגני פורטם בעזה"י. דע דשלוש ברכות בלחם גמור מן התורה הוא, יש להסתפק פת בכיסינן אם אכל כדי שביעה אי הוה מן התורה או מדרבנן, ונפקא מינה באם מסופק אם בירך או לאו. והנה פת לעוקינן עיין י"ד [סימן] שכ"ט בש"ך אות ט' דיש אומרים עיטה במי פירות לאו לחם לחלה, הוא הדין לברכת המזון לאו לחם מקרי, 'איני בשבע רק מדרבנן אטו לחם דין תורה, ובלא שבע לא גזור. 'להמחבר שם [סעיף ט] הוה דין תורה. וטרוקינן להטור [קמט, א] סובר רמר בר רב אשי חולק ברכות ל"ח א', עיין ב"י כאן [שם ד"ה טרוקינן]. יכעכיך הם פת גמור, רק שרגילין לכוס אותם לתענוג ואין רגילין לאכול כדי שביעה, משום הכי כל שלא קבע סעודה לא גזור, הא כדי שביעה הוה מן התורה. וכן פת שממלאין צוקר ושקדים פת נמור הוה, באופן שכעכיך ופת שממלאים כיסים אם כדי שביעה מן התורה חייב, ובספק חייב לברך כבסימן (קפ"ה) [קפ"ד] [סעיף ד]. יפת הנילוש במי פירות, לרא"ש [ה"ק חלה סימן ג] ס"ק הוה, הואיל ואין חייב בחלה לאו לחם הוה. ואם מסופק הוה ספק ספיקא, שמא בירך ושמא הלכה כרא"ש, וספק ספיקא בדין תורה וספק אחד בדרבנן די, כמבואר ביו"ד [סימן] ק"י [דנין ספק ספיקא להשיך אות טז] בהאי גוונא. וכובא דארעא ג"כ ספק הוה, ובחדושינו [ראש יוסף] ברכות ל"ח א' [ד"ה גמין ומ"ב א' [ד"ה כל] הערנו בזה *]. ובמ"א אות י"ו כתבנו דהוה מן התורה ושאיני חלה, יע"ש [ג]. נסתפקתי באם שנים אכלו פת גמור ואחד אכל פת כסנין כזית דאין צריך לברך ברכת המזון, אם יכול להוציא אותם. ומה שהביאני לזה הוא מה שכתוב בסימן קצ"ז במ"א וט"ז, [מ"א] [ס"ק] י"א [ט"ז] [ס"ק] ג', רכזית יכול להוציא אותם שאכל כדי שביעה, דמן התורה ערבים רק שאינו יכול לומר שאכלנו, וכאן יכול לומר שאכלנו אלא דחז"ל לא החמירו עליו כזית לברך דליכא למגור אטו כדי שביעה, דאין רגילין לקבוע עליו כו', ומכל מקום שאכלנו יכול לומר. או דילמא כל דלא מחויב מדרבנן לא תקנו שיוציא אחרים, דבשנים שאכלו אין צריך שאכלנו אפילו הכי אין אחד מוציא חבירו אלא א"כ אכל כזית, כמו שכתב המ"א [סימן] קצ"ז [ס"ק] י"א, כבסימן קצ"ג סעיף א'. וטעמא נראה כי מדרבנן החמירו דלא הוה כל כך ערבות הואיל ואי לא אכל לא מחויב, הלכך בעינן שיהא חייב מדרבנן, הוא הדין כאן. ואי"ה יבואר עוד בסימן קצ"ז [אשל אברהם] [אות] י"א מזה.

איזה דרבנן איזה דין תורה לענין ברכת המזון: טו יש מפרשים פת. עיין מ"א. דמנכך בורא מיני מזונות אם אין קובע סעודה. ואע"ג לפירות עיקר, מכל מקום לא בטיל, כבסימן ר"ח סעיף ז"ט גימ"ל (טעות סופר סעיף כ"ג), וכל שכן כאן לדיכר הוא. ובט"ו [כאן] אות ח' אפילו נקח המלוי מנכך בורא מיני מזונות, ואי"ה שם יבואר. ועיין ט"ו [אות] כ' אי"ה מזה: טז שיערב בה דבש. עיין מ"א. וי"ע דנסעיף ט"ו טרוקינן בלא קבע אין מנכך המוליא ושלש ברכות ואפילו הכי בסימן תס"א סעיף ז' בנאפית בקרקע יולא די חובתו, וכן כתב הר"מ פרק ששי מחמתן ומנה הלכה וי"ו, ובפרק ג' מהלכות ברכות [הלכה ט] טרוקינן דווקא קבע, הא לא קבע בורא מיני מזונות, אלמא דלאו הא בזה תליא. ומה שכתב בפרק ו' מחמתן ומנה הלכה וי"ן זה הכלל כו', קאי למנה אסור. ועיין לחם משנה פרק ג' מהלכות ברכות [שם] הקשה מנכרות ל"ז ז' דמקשה רב יוסף מפסח להמוליא, והא לא יליף מנה מהמוליא, ומיך דודאי כל שהטעם דאין דרך קביעות נכך אין לדמות מנה להמוליא, מה שאין כן בזה דליקט כזית ודאי דרך לקבוע נכך, יע"ש. אם כן ודאי גם משמן ודבש אין קושיא, דהוא הדין מי פירות שעירב, כל שניכר הטעם אין קובעין סעודה, ומשום הכי לא החמירו בזית וצלה צהמוליא וברכת המזון, מה שאין כן לפסח לחם מקרי (המוליא תליא בברכת המזון, אע"ג חזי זית פת שקובעין עליו מנכך המוליא כבסעיף ט' אפילו הכי בלחם שאין דרך לקבוע עליו אע"ג לחם גמור הוה אין מנכך המוליא כי אם נקבע סעודה). ומה שכתב מסימן קפ"ח [מ"א] אות ט', דבשבת ויום טוב חייב לאכול פת חזור, והא אפשר בזית פת שנילוש במי פירות דאין לר"ך ברכת המזון. איני יודע, אפילו להר"ב בהג"ה אין ימשה, דבסימן ר"פ כתב המ"א דאכלו חולין צטהרה בשבת לחם שלא הוכשר, אלמא נילוש במי פירות לבי יולא די חובתו בשבת, ואמאי חזור כשלא הזכיר שבת בברכת המזון דהא אפשר בזית פת כזה. והחילוק שכתב צ"ד מסקין דבש חלב שמן יין דאין יולאין בפת, הוא הדין כאן, ושאר מי פירות הוה פת החם, הוא הדין כאן בזית מנכך ברכת המזון והמוליא בכל שהוא, קשה, דהתם [פסחים לו, א] מלחם עוני ממעט לה. וכי חייב דגלי קרא דלא הוה מו בכלל לחם, א"כ צלה פרק שני דחלה משנה ז' עיסקה במי פירות חייבת, והר"מ פרק ו' מזכירים הלכה י"ב עיסקה שנילושה ציין ושמן ודבש חייבת, ומנלן זה, דלמא מי פירות דווקא, לא הך דינא מכלל לחם. ולא עוד דהמתבר צו"ד [סימן] שצ"ט סעיף ט', מי פירות כו', אלמא דאין חילוק כלל. העולה מזה דודאי לחם מקרי אף ציין שמן ודבש וחלב לחלה, ולחם דיוצא ידי חובתו בשבת כזית כבסימן קפ"ח [ס"ק] ט' וסימן ר"פ [במ"א], ופסח [להר"א] [להר"מ] ד' דברים אין יולאין, דעוני בעינן. ובמי פירות יולאין, לחם הוה, ואפילו לא קבע רק כזית יולא ידי חובתו (בזהגהות מיימוניות פרק ו' דחמתן ומנה ה"ס) [הלכה ו] אות ד' מר וטרא קבע סעודתיה [ברכות לו, א], ואיני יודע, מר בר רב אשי היה להביא, דאף כזית יולא ידי חובתו והמוליא וברכת המזון תליא בלחם שאדם קובע, כדלמרחן. ובסימן תע"א [אות] ה' אי"ה אצטר עוד. ויעניין חלה דרא"ש [ה"ק חלה סימן ג] ז"א וצטרורה [חלה פ"ב משנה ב] מסתפקין, עיין ש"ך יו"ד [סימן] שכ"ט אות ט', עיינתי בר"ש [חלה שם ד"ה עיסקה] וצ"י [יו"ד שם ד"ה חלתן] אין הטעם דלאו לחם מקרי, אלא להגלגול אין מחזרם כל כך, וא"כ לענין ברכת המזון ודאי לחם מקרי כל שאכל כדי שביעה ומן הסוזה חייב לברך, ואף בנפק, דלא כמו שכתבתי בט"ו אות וי"ו. ומיהו עדיין ז"ע, ד"ל דליף לחם לחם מהתם. ואי"ה צלות מ"א צמ"א אצטר עוד מזה [ג]. ואם לט עיסקה בחלב בלא שינוי ופחה הרבה ממנו, צו"ד [סימן] ז"י [סעיף א] אסור לאוכלה לנדה,

(מ"א קמ"ו) ואם אינו אובד כו', כצ"ל: (מ"ו קמ"ו) עיי' תערובות מעט דבש כף שניכר כו' יש להקפיד כדברי כולם ובין כיסים כו' או תבלין בין הנקראים כישקוניש יש להם דין כו', כצ"ל:

דגול מרבבה מכת"י תלמידו

מ"א קמ"ו ועוד קשה וכו'. שמעתי ממנו בשעת לימוד שיש ליישב דלעיל [סעיף ו] פסקינן דהיכא דאכיל שיעור קביעות צריך לברך ברכת המזון משום דחשיב גביה. ומעתה י"ל בשאר ימות השנה אין צריך לברך ברכת המזון, אבל בליל ראשון של פסח עשה התורה מצה חשיב גביה, דחייב הוא לאכול מצות, ומיקרי כמו שיעור קביעות וצריך לברך ברכת המזון:

באר היטב

(י) דבש. פירוש, שרש"י מפרש פת הנאה ציטקין היינו מלד המילוי, והעיסקה עלמא נילושה במים חלף שמללוהו צוק"ר או דבש או אגוזים. ובכלל זה מה שעושין צפורים עיסקה רחצה וכפולה וממלאין אותה בשומשומין. והיש אומרים הוא הרמז"ס, דסבירא ליה דציטקין הוא מלד העיסקה עלמא שנילושה בדבש או חצילין. ונסתפק בכו"ז אי יומא דוקא שנילושה בחרצה דבש והמיעוט מים, אכל אי הו מיעוט דבש בטל לגבי רוב מים והו פת גמור. או דילמא לענין הלכה כיון דמדי דרבנן הוא יש להקל כדברי כולם, ט"ז ס"ק ו'. ועיין מה שכתב המ"א [ס"ק טו] על הרמז"ס. ועיין בתשובת פנים מאירות סימן ס"ח [ד"ה וראיתן]:

שערי תשובה

[ג] סימן י"א כתב בפשיטות שאין חילוק בין שבת לחול, והסכים עמו בברכי יוסף [שם] וכתב שכן עמא דבר: (י) דבש. עיין באר היטב. ועיין באבן העזר שהאר"ך וכתב כמה פרטי דינין לענין זה. ועיין בשו"ת בית אפרים חלק א"ר"ח סימן י"א וי"ב מה שכתב בזה:

הגהות רעק"א

(ג) (מ"א קמ"ו) וכמו שכתוב סימן קע"ז סעיף א'. ומיירי באמצע הסעודה [מכת"י]: (ד) (שם קמ"ו) לענין מצה הוא הדין לענין המוציא. לענין לא קשה מידי, דדוקא מה דלא הו לחם כלל לענין המוליא כגון אורז, לא הו לחם לענין מנה, אכל פת הנאה ציטקין דנקבע עלה מנכך המוליא, הו לחם גמור יולא ידי מנה, וכדלמחא ברכות דף (ל"ה) [למ] א'.

ביאור הגר"א

[כא] [סעיף ו] יש מפרשים כו'. תלמידו רבינו יונה בשם פירוש רבינו חננאל, ועיין באר הגולה [אות פ]: [כב] ויש מפרשים כו'. כן פירש הרמב"ם [ברכות ג, ס]:

אוצר מפרשים

לפי לפת מנכך המוליא: (ב) ט"ו סק"ו על ידי תערובות מעט דבש, כצ"ל: (ג) שם כדברי כולם ובין כיסים וכו', כצ"ל: (ג) שם מ"א קמ"ו מכל מקום מין דגן חשוב ולכך מברך בורא מיני מזונות כמו יולא ידי מנה, וכדלמחא ברכות דף (ל"ה) [למ] א'.

לבושי שרד

שכתוב סימן ר"ח סעיף ב' ג' (של"ה) ונראה די שאם אינו, כצ"ל: (ג) שם מ"א קמ"ו או שיערב בה תבלין ואפאה שלשה כוליה בדבש, כצ"ל:

אוצר מפרשים

ט (מ"א קמ"ו) סימן ר"ח סעיף ב' ג', כצ"ל: י (שם קמ"ו) סימן קצ"ז. נ"ב. תע"א ס"ק ה': (חתם סופר) יא (שם) בסימן קפ"ח. נ"ב, ועיין שם ס"ק ט': (חתם סופר)

ק. כן לקדק ב"י [שם ד"ה ומה] מדבריו:
 ה. ערוך [שם] בשם רב האי:
 ו. ב"י שם ד"ה ולענין:
 ז. זכרות מ"ז [ע"א] לפירוט התוספות [שם ד"ה למניית] והרא"ש [שם פ"ו סימן ל]:
 ח. שם תוספות והרא"ש זכרנו יונה שם ל, א ד"ה [ואמר]:

ציונים לרמ"א

י. רש"י [זכרות מא, ב ד"ה שם] וערוך [ערוך כסן בשם האון] וכן יש לפרש דעת הרמב"ם [זכרות ג, ט]:
 יא. דרכי משה אורח ג:

הגהות והערות

- [ד] עיין לקמן בלפני שרד ס"ק מז ד"ה ודע:
- [ה] ב"ה דפ"ר נחלק לעיפיים:
- [ו] הושפט ממהדורות קראקא ש"ל ושאלוניקי זכ"ת. וכן יתא עטור קמו, ב:
- [ז] יש לפוסק שהושמטה מינת "זה":
- [ח] בכמה כת"י כתוב כמו ג'ים:
- [ט] תוספת מהדורת אמ"ד ט"פ:
- [י] בדפ"ר כתוב "דק". מהדורת אמ"ד ט"פ כתוב "רק":
- [יא] לפניו בתוספת איתא גילי"ש, ובלשון המהדרי גילי"ש:
- [יב] מקור חיים כתב ד"ל לא בכלל טריחא כי זה המין יחד אפרים כתב אלא בכלל ארוקין ועיין לפני שרד ע"ק לה. ועיין מאמר מרדכי ע"ק טו שכתב מה"ל, סוף דבר, איני יכול להלוט דבריו גלי טעיות והגהות ולא מלאמי הערה מה:
- [יג] תוקן במהדורת אמ"ד ט"פ:
- [יד] הירד אפרים הגיה "זמה י"ל אפילו קבעו". המקור חיים גרס "אלו זה אפילו קבעו". ועיין לפני שרד ס"ק לה:
- [יז] תוספת מהדורות אמ"ד ט"פ:
- [יח] תוקן ע"פ לפני שרד יתוספת שבת. ועיין פמ"ג שהתקשה בזה, והוצא בשמן המאור:
- [יט] צ"ע לל כך דקים [שיורי דק"ט]
- [כ] תוקן דפ"א ע"פ תקור חיים תוספת שבת ולפני שרד ופמ"ג:

יו וכוספין אותן כו'. למיאצון, שנקרא רעסלי"ך: יח ש"ב"ב א"ו כו'. לספק דרצון הוא ונקטיין להקל [ב"י קמו, א ד"ה ולענין]. וכתב הב"ח [שם ד"ה ומ"ש] ומימא הלא אם אינו מצדך זכרה הראויה לו זין כך וזין כך איכה חומרא. ולכן נראה עיקר דכל הני כעזין יבזין אפילו אימ זהו תבלין או דבש לא יאכלס אלא מוך הסעודה [כ], אלא א"כ הדבש הוא הרוב. מיהו מלאמי דגם זה יש מולקין, לכן אין לאוכלו אלא א"כ הדבש והתבלין הן מרובין מהקמת. והוא דין קרעפלי"ך שממולאין או היוזין בלאזין, לכולי עלמא יש להם דין כסנין, עכ"ל. ודוקא כשנילוש ההיוזין בלאזין בשומן, ועיין סעיף י"ג [בהגה]. ועיין מה שכתב סעיף ט' [וס"ק כג] אימתי פטר להו פת: יב א"ח גמור. דאין עשויס כאותם כעזין שכתב בסעיף ז', דאותו אינן אלא לקנות בעלמא: כ ודקים מאד. כגון אוחס שקורין זרוסיא נאליסנק"י

[שלי"ה שער האומיות סה, א ד"ה וכמדומה]. אצל אם אינס רכיס [כ] כל כך, מצדך המוילא, [כ] כמו שכתב סעיף [י"ג] [יד] [כ] בהגה:

כיסנין יש להקל שלא להצריך המוילא. ויש על זה גם שם חומרא, שלא לומר זכרם המוילא ושלש זכרות: (ז) ויש אומרים שזה נקרא פת גמור. פירוש, אם אין זו אלא דבש מועט, אע"פ שניכר זה הטעם. אלא צריך שיהיה זה הרצה תבלין או דבש ומיעוטו מים, שכמעט הדבש והתבלין הם עיקר, דהיינו מזד הטעם שיותר נרגש טעם הדבש והתבלין [כ]. מטעם העיסה, דהוא דוקא כסנין, ועל זה כתב וכן נוהגין. ופשוט הוא שאם יש זה הרצה דבש ומיעוט מים כולי עלמא מודים דהוה כסנין, וכן אם נילוש בחלב ומיעוט מים. ולא אותן שעושים עם מעט חמאה או שומן אע"פ שהטעם נרגש, שזה פת גמור. ועל כן יפה עושים שאופין בשבת שמל"ך קוצין ללחם משנה, כי אין שם רק מעט שומן. ונראה שלא פליג רמ"א אלא אהך מלתא לחוד דכתב השו"ע דהוי כסנין מזד הכרת הטעם, אבל מה שכתב מחלה מזד המילוי וכן

מה שכתב אח"כ ויש מפרשים וכו', לא פליגי, דאם לא כן היה לו לכתוב דכל זה הוא פת גמור. וכל שכן אם חולק על כל [מה] [כ] שזכר השו"ע. אלא ודאי כמו שכתבתי. ומו"ח ז"ל [ריש קמו, ב] הביא

בשם רש"ל [מכונות על שער דורא סימן א אורח א] דגם על לעקי"ך אין לצדך צורא מיני מזונות, אלא א"כ התבלין והדבש עיקר מקמת מעט. ונראה דלא חיישינן לזה, דדברי יחיד הם. גם מו"ח ז"ל כותב [שם] דקרעפלי"ל של פורים הוי כסנין. והעיקר תלוי בלישה, אם נילוש צרוב דבש ומעט מים הוי כסנין: (ח) בעבים יבשים. פירוש, ערוכות יפה כגלוסקאות נאות, [כ] כפירוש רש"י זכ"ל מצדן דף [ל"ט] [לח] [ע"א ד"ה כענין]. ומה שכתב וכוספין אותן כו', היינו הקיכל"ך שעושים בצעודות למיאצון ולא כדי להשביע. ונראה לי דלענין כסנין שהם מחמת המילוי שזכרנו בסמוך [ס"ק א], אפילו אם נקח המילוי ממנו ונשאר הצק לצד הוי עדיין דין כסנין עליו, ומשום הכי קראוהו פת הבאה בכסנין ולא סתם פת כסנין. והטעם, דאנו הולכין בחר שעת אפיייה: (ט) אובלי"א. לא ידעתי מהו, אבל נראה שהוא נאפה מצלי גלגול, רק [כ] שמערב עיסה עם מים לישה עזה. ולרש"י [זכרות מז, א ד"ה למניית] קאי על זה מה שכתב בגמרא [שם] לחמניות מצדך עלייהו צורא מיני מזונות ואי קבע עלייהו מצדך המוילא. [שם ד"ה למניית] דחו דזה הוי פת גמור, אלא קאי אילוש [כ], דבלינתו רכה והוא דקה. וזו היא שזכר השו"ע כאן בספ"א שקורין יבלא"ש. וכתב בספר עמק זרעה [זכרות הנהנין כלל ז סימן ג] שזו היא שקורין אותה נאליסנק"י, דהיינו שמערבין קמח עם מים צקדירה כמו דיסא ושופכין העיסה על עלי ירקות רחצים ונאפים בתנור עם העלים, וכן פירש מו"ח ז"ל [ב"ח קמו, א ד"ה למניית]. והקשה בספר הג"ל דברי המהדרי אהדדי ריש פרק כ"ד מצדן [שם רמז ק] דכתב דר"י היה נוהג צילוש אפילו צפורים שקובעין סעודה עליו שלא לאוכלו רק מוך הסעודה, דשמתא לא מהני ביה קביעות. ואחר כך באותו פרק [רמז קל] כתב דר"י פירוש לחמניות היינו נילוש. ובגמרא אמרינן בלחמניות דמהני קביעות. ותיריך דתרי מיני נילוש הם. ולא נראה כן, אלא נילוש היינו ממש הייא גוונא דנקט ר"י דאופין אותו צ"י ברזילין, וכן שמעתי מלעז אחד. אבל נאליסנק"י אינס בכלל זה, אלא [כ] בכלל טריחא [כ] שזכר בסעיף [ס"ז] [טו] [כ], כי זה המין הוא אינו דק כלל, וצוה [כ] אפילו קבעס סעודה מצדך צורא מיני מזונות [כ] כדלקמן גבי טריחא. והטור [קמו, ב] כתב צוה בלינתן רכה ודקין מאד, והיינו הייא דר"י, שזכר ג"כ שהוא דק מאד. אלא דר"י אף על גב שפירש הפשט כן דלחמניות היינו נילוש, מכל מקום להלכה למעשה לא רצה לסמוך על פירוש שלו, שכן כתבו התוספות [שם] צפירוש אחר פירוש ר"י שהרצ רבינו שמשון לא רצה לצדך המוילא על קביעות נילוש. אלא דל"ע על מה שכתב הב"י [שם ד"ה למניית] בשם הר"ר יונה [שם כו, א ד"ה ואין] שר"י הזקן היה אומר שצאלו הרקיקין הדקין ביותר שעושים צפני ברזילים ונקראים אובלי"ש (נראה שאין זה אובלי"ש דלעיל, דקיימא לן שהוא לחם גמור, אלא ל"ל יבלא"ש, והיינו נילוש דלעיל) אין הקביעות שלהם קביעות ומצדך צורא מיני מזונות כו'. וגם על זה כתב בספר הג"ל [עמק זרעה שם] דהוא אינו נילוש דלעיל, אלא מין דק ביותר, והוא מין שקורין צמדינת פראג וואפלטקו"ס, שאופין אותו זין צ"י ברזילים, דצוה מודה ר"י דלא מהני קביעות. וכן כתב מו"ח ז"ל [שם]. והוא תמוה צעני, דא"כ לא נודע איזה מקרי דק ואיזה הוי דק שצדקות. אלא נראה [כ] דר"י הזקן [לא] אמר כן לענין הלכה למעשה כמו שכתבתי לעיל, אלא דהרא"ש [שם פ"ו סימן ל] והטור לא מספקא להו וצדירה להו גם הלכה למעשה צמיי נילוש שהן דקין וצלילתן רכיס דמצדך עלייהו צורא מיני מזונות ואם קבע עלייהו מצדך המוילא. ומכל מקום להלכה כיון דרבינו שמשון ור"י היו מסתפקים, וכן כתבו התוספות עוד בפרק כ"ד מצדן [שם ל, א ד"ה מר] גבי כיצא דארעא שהיה נוהג רבינו מאיר לאכול גם צפורים דוקא מוך הסעודה מפני הספק אם מהני ביה קביעות [ל] [צפני עזמה לצדך המוילא, על כן אין לקבוע עליהם סעודה ולצדך המוילא בכל מינים שצלילתן רכה והם דקים. אבל המין שקורין [כ] נאליסנק"י שזכרנו [לא] מהני להם קביעות לצדך המוילא, דהא אינס דקים כלל:

הגהות רעק"א

[ה] (שיע"פ) ש"ב"ב א"ו הדברים נותנין. קשה לי אמאי לא כתב דלא יאכלום אלא מוך הסעודה כהיה לקמן סעיף י"ג:

ביאור הגר"א

[כג] והוא כו'. כן פירש הב"י [קמו, א ד"ה ומה] דבריו, מדקאמר שעירב בה תבלין. ולכן כתב בשו"ע ג"כ אצל דבש ושמן וחלב ג"כ שעירב, אף שהרמב"ם [שם] כתב בהן שנילושה. אבל הרב בהג"ה חלק עליו, וכן פירש רש"י [זכרות] מ"א ב' [ד"ה פת] תבלין הרבה כו'. ועיין מ"א [ס"ק טו], וכן עיקר: [כד] ויש מפרשים שהוא כו'. כמו שכתבו [ויהושע ט, ה] וכל לחם צידם יבש היה נקודים, תרגומו יבש היה כסנין. אבל בתוספתא פרק (ו') [ד] [והלכה ד] משמע כפירוש הראשונים, דתניא שם הביאו לפני מיני תרגימא מברך עליהן בורא מיני כסנין. והביאו בערוך שם [ערוך כסן]. אבל גירסת הרא"ש בפרק ב' דסוכה [סימן ג] בורא מיני מזונות: [כה] [ועיף ח] לחמניות כו'. עיין תוספות שם [זכרות מכו, א] ד"ה לחמניות כו':

ועיין מ"א [סימן קס"ז] ס"ק מ"ם ובמה שכתבתי שם ובפתיחה כוללת [חלק ג אות כח] מזה: (ז) ויש אומרים. עיין ט"ז. וב"ח נ"יש קמז. בן החמיר שלא ליתן בלחם משנה מעט שומן, שראוי לחרש לדעת המחבר דאין מברכין המוציא וברכת המזון על זה. ומיהו לחם שנותנין בו זאפריין דאין זה בכלל, (וכ"ע) [ולכולי עלמא] לחם גמור הוה. וכן נותנין צמקים מעט בהם, מכל מקום האי לחודיה קאי, ואין מעורב, ושפיר הוה לחם משנה. והוי יודע אם מונח על השולחן פת גמור ופת הגילוש בשומן, אפילו אם דעתו לקבועה) סעודה ממנו אפילו הכי יברך המוציא על פת גמור, ועיין אליה רבה אות [ז] בשם [שירין] כנסת [הגדולה] הגב"י אות [ד]: (ח) בעבים. עיין ט"ז. ואפילו הם לחם גמור, חמשת מיני דגן גילוש עם מים לבד, הואיל ועשוין רק [לכוסס] [לכוסס] לתענוג ואין אוכלין אותם כדי שביעה, לא החמירו בכזית וביצה. עיין רש"י ברכות ל"ח א' [ד"ה] כעכים. וב"י כאן [קמז, א ד"ה] ומה] בשם הערוך [ערך כסן] בשם רבינו האי גאון על פסוק [יהושע ט, ה] ולחם צידם יבש היה "נקודים", כסנין הוה. יע"ש בב"י כמ"י טור [קמז, א]. ועיין מה שאכתוב נוטל המלוי ובין לא ניטל מברך בורא מיני מזונות, עיין מה שאכתוב אי"ה באת"י מזה. כסנין לשון "כיס", טור [קמז, א]. ועיין מה שאכתוב מ"א ב' ד"ה פת הבאה בכסנין, ואי"ה יבואר בסימן קע"ז [אשל אברהם אות ו]: (ט) אובליא"ש. עיין ט"ז. עיין ברכות מ"ב א' לחמניות רש"י פירש אובליא"ש. הא גילוש או ניבלא"ש קבע נמי לא מברך כי אם בורא מיני מזונות ומעין שלש. ולתוספות ד"ה לחמניות אובליא"ש לחם גמור, וגילוש או ניבלא"ש בעינן קבע. ובשו"ע פסק כתוספות, והיינו דר"י לא רצה לסמוך להקל בו, כי שמא כרש"י גילוש לא מהני קביעות, וממילא באובליא"ש ג"כ החמיר שבעינן דווקא קבע ובלא קביעות אין לאכול. ומה שכתב [הט"י] בנאליסנק"י, הנה תחלה כתב דדינו כמו טריחא בסעיף ט"ז דלא מהני קביעות, ובסוף משמע דחזר מזה וסובר דמהני קביעות, ויש ליישב, וצ"ע:

ערך לחם למהריק"ש

סעיף ה' לחמניות וכו'. לפי זה הוא הדין אותם שאנו קורין הרגולאל"ש ולא נהגו לברך עליהן המוציא ואפשר דהיינו מפני שלשן אותם נצט"ס ומטעמין אותם ועיין דין י"ג:

באר היטב

(יג) אותם. היינו היקל"ך שעושין בעבודתו לתיאבון ולא כדי להשביע, [ט"ז ס"ק ט]: (יד) בכסנין. הטעם, דברכת בורא מיני מזונות פטור הכל, אפילו עיסה, דהא זיין, אלא שמפני חשיבות הפת קבעו עליו המוציא ושלש ברכות, משום הכי כל כמה שלא ברור לנו שיש שם חשיבות ואינו כולל כסנין יש להקל שלא להלךרין המוציא ושלש ברכות, ט"ז [ס"ק ו]. והב"ח מחמיר אפילו אית כחו תנלין או דבש דלא יכלסם אלא בתוך הסעודה אלא א"כ הדבש והתנלין הן מרובים מהקמח, עיין שם. וט"ז [ס"ק ו] דוחה דבריו, ע"ש. ועיין בחשונת גינת ורדים [או"ח] כלל א' סימן (פ"ד) [כד] דף י"ג: (טו) אובליא"ש. נראה שהוא נאפה מצלי גלגול, רק שמערב (עיסה) [קמח*] עם מים לשה עבה, ט"ז [ס"ק ט]: (טז) ניבלא"ש. שקורין ברוסיא נאליסנק"י, דהיינו שמערבין קמח עם מים בקדיחה כמו דייסא, ושופכין העיסה על עלי יקוות

(יא) פת גמור. פירוש, אם אין בו אלא דבש מעט. ועל כן יפה עושיין שאופיין נצטת שמל"ך קובי"ן ללחם משנה, כי אין שם רק מעט שומן. וכתב הט"ז [ס"ק ו] נראה דלא פליג הרמ"א אלא אהך מילתא לחוד, אבל [על*] מה שכתב השו"ע חתלה מלד המילוי, וכן מה שכתב אח"כ ויש מפרשים וכו', לא פליג. ונראה לי דלענין כסנין שהם מממת המילוי אפילו אם נקח המילוי ממנו ונשאר הנבל לנד הוי עדיין דין כסנין עליו. והטעם, דאנו הולכים בנת שנת אפיייה, ט"ז [ס"ק ט]. קרעפלי"ך של פורים הוי כסנין, הב"ח, [ט"ז ס"ק ו]: (יב) לעקו"ך. ג"ח נצטת רש"י כתב דגם על לעקו"ך אין לברך בורא מיני מזונות, אלא א"כ הדבש עיקר וקמח מעט. וכתב ט"ז [ס"ק ו] עליו דברי יחיד הס. גם הב"ח כתב דקרעפלי"ך של פורים הוי כסנין. והעיקר מלוי נלישה, אם גילוש כרוב דבש או שומן וחלב ומעט מים הוי כסנין, ע"ש:

מחצית השקל

מקום יש בו תערובת מים אלא שהדבש עיקר, ומ"א הוכיח לעיל דמיירי באין בו מים כלל, מכל מקום לדינא הסכים לרמ"א: (פ"ק יז) ובוספין בו. לתיאבון בו. והט"ז [ס"ק ח] כתב ערוכות יפה בגלוסקאות גאות, עכ"ל: (פ"ק יח) ש"ב"ל א"ז בו. וכתב הב"ח בו. וט"ז [ס"ק ו] חירץ דווראי ברכת בורא מיני מזונות פטור אפילו לחם, דהא זיין, וכן ברכה אחריה דהיא מעין שלש ראוי לפטור גם לחם, אלא משום חשיבות הפת קבעו לו ברכת המוציא ושלש ברכות לאחריה, אי"כ בספק כהאי עדיף לברך בורא מיני מזונות ומעין שלש מלבדך המוציא ואחריה שלש ברכות: לא יאכ"ס אלא תוך הסעודה. פירוש, דבאמת קבע סעודתו על הפת ואוכל תוך סעודתו הני כסנין, אבל אי רוצה לאכול רק מעט פת כדי לפטור הני כסנין [לא], דלא קיימא לן כר' חייא [בברכות מא, ב] דאמר פת פוטור כל מיני מאכל וכמו שכתב מ"א ריש סימן קע"ז, ע"ש. וגם דוקא שאוכל אותן תוך הסעודה מחמת הסעודה כמו שכתוב סעיף ח', וכאשר רמז עליו מ"א בסוף ס"ק זה: א"א א"כ הדבש הוא הרוב, ר"ל, יותר מן המים. כל שכן כשאין בו

מים כלל ולא גילוש רק בדבש או חלב וכדומה לזה: לכן אין לאכילתו בו. ר"ל, אפילו אין בו תערובת מים כלל: והוא הדין קרעפלי"ך שמפוזאין. ר"ל, גיהו דבהני תרי מיני פת כסנין כעבין יבשים או שנילושה בדבש וכדומה מחמיר שלא לאכלן אלא תוך הסעודה, מכל מקום עיסה הממולאת בדבש ואגוזים וכדומה אפילו גלגול במים גרידא ליכא ספקא ולברך עליו בורא מיני מזונות. והוא יש אומרים הראשון שהביא הרב ב"י: או הוי"זין ב"אזיין. כתב הט"ז [סוף ס"ק ו] זהו מה שקורין פריטלי"ך: ועיין מה שכתוב סעיף ח' איפתי בו, ר"ל, הא דכתב הב"ח להוציא מידי ספק יאכלו תוך הסעודה דהפת פוטור, מכל מקום בעינן דוקא שאכלו מחמת סעודה כמו שכתוב סעיף ח', וכנזכר לעיל: (פ"ק ט) ודקים [כוין]. בגון בו נאליסנק"י. וכתב שם [השל"ה] הובא בט"ז [ס"ק ט]. דלא מצינו במדינתנו עיסה שבליתלו רבה, וכלם בליתלם עבה. אף שהפת הוא דק מאוד, הוא ע"י העריכה ע"י גלגל, אבל העיסה היתה בליתלה עבה, אלא כגון הני נאליסנק"י ששופכים מים על גבי קמח והוא רך מאוד עד שלרכותו אי אפשר להעירכו ביד או

לבושי שרד

מינים נצילוש א"כ נשאר קושיה עמק נצקה שהקשה דר"י אר"י. על זה כתב הט"ז אלא דר"י א"ע"ג בו, והו המשך דבריו: (לה) שם דר"י הוקן לא אמר בן רק לענין דה"ל"ה ל"מעשה, כ"ל: (לו) שם נאליסנק"י שזכרנו. נראה להניח לא מהני [להם קביעות]. ר"ל, דאין צוה ספק כלל, דאפילו קבע עליהו מנך בורא מיני מזונות. ומה שסיים דהא אינן דקים כלל, פירוש מזה מוכח שאינן כולל לחמניות, וכמו שכתבתי ב"אזות הקדום [ב"אזות לד], ממילא הס כולל טריחא. כן נראה לענ"ד, ודלא כהרצ פרי מגדים ז"ל, ע"ש: (מה) פגיא ס"ק במו שכתוב סעיף י"ד בהג"ה, כ"ל:

(כט) שו"ע סעיף ד' בעבים יבשים. כן שמש צערי, ונלשון ספרד נקרא משקונג"ש. והם נצטתן ואפייתן נעשים יבשים עד שפרכים, ואין זה נקרא אוכל אלא כוסם, ואין לרסם לאכול מזה הרבה, לכן אין לו דין פת: (לא) מ"ז פק"ז מוטעם העיסה זה ה"ה הוא דוקא, כ"ל: (לב) שם פק"ה בפירוש רש"י בכיצד מברכין דף ה"ח, כ"ל: (לג) שם פק"ט שנזכר בפעיף מ"ו. טוב להגיה שאל... מה שכתוב אח"כ וזוה אפילו קבע בו [מנך בורא מיני מזונות דלקמ"ן ג"ז טריחא. ואח"כ כתוב כי זה המין אינו דק כלל והטור [כתב צוה] בו כ"ל. ר"ל, דמוה ראה שאין נאליסנק"א כולל זה, וכי מילא דל"כ דאין שני

(שם פק"ז) לא (פ"ג) [פ"ג] דאם לא כן היה לו לכתוב בו אלא א"כ התב"ן והדבש עיקר והקמח מעט בו, כצ"ל: (שם פק"ט) והתוספות דחו דזה הוי פת גמור בו בכ"ל זה א"א בכ"ל פרוקצין שנזכר בו וזוה י"א אפ"ז קבעו בו, כצ"ל. ר"ל, במין זה שאופין בין ברזילים שהוא דק מאוד יש מקום לומר דאפילו קבע לא מהני: (שם) כדלפ"ק גבי פריחא והפור כתב בזה ב"אזות בו, כצ"ל: